

כלים להתאמת בדים למוצרי טקסטיל

שיטות זיהוי מהיר של מקור והרכב הסיב

שני הנושאים מהווים אבני דרך לכל בעל מקצוע, שחומרים טקסטיליים הם חומר הגלם בעיסוקו.

המסמך מאפשר למורה מגוון רחב של שימושים:

- המסמך יכול לשמש את המורה כבסיס להרצאה.
- המסמך יכול לשמש כדף סיכום השיעור עבור התלמיד.
- המסמך אינו מכתیب את מבנה השיעור ואת מסגרת הזמן; אלה נתונים לשיקולם של המורים.
- המסמך מלווה בקישור לסרטון להמחשת מגוון רחב של סוגי בדים, על כן מומלץ ללמדו בכיתת מחשבים.

כלים להתאמת בדים למוצרי טקסטיל

החומר הוכן בעבר על ידי הגב' מרי פבזנר, ולאחרונה עודכן על ידי תמר בורשטיין ושושנה גוטהילף

שיקולי דעת לבחירת בד מתאים לבגד מסוים או מוצר טקסטילי מכל סוג שהוא, נקבעים על פי "דרישות המוצר", ואלה נובעות מסוג המוצר על מאפייניו ועל פי ייעודו. להלן פירוט הדרישות החשובות ביותר:

- **הרגשת נוחות (Comfort feeling)**
כדי שלובש הבגד ירגיש בנוח, דרושים בדים המתאימים לפעילות הפיזית של הלובש, לתנאי הסביבה ולעונות השנה השונות.
- **עמידות בבילאי**
תכונה זו מעריכים לפי הזמן שממנו ניתן ללבוש את הבגד עד שחלה פגימה בבד שלו, עקב שחיקה בשימוש ובניקוי.
- **שמירת צורה ומראה הבגד**
הערכת מצב תקין מבוססת על השוואת המראה ומידות הבגד המקורי והבגד בזמן השימוש והטיפול. למראה ועמידות הבד להתכווצות ולעיוות צורה השפעה רבה.
- **טיפול בבגד**
את הטיפול הנכון והיעיל חייבים להתאים למראה, להרכב הסיבים ולמבנה הבד. חייבים לדעת כיצד משפיעים תהליכי הניקוי והחומרים הכימיים על המראה ועל תכונות הבד.

ריכוז תכונות בדים הקשורות לדרישות החשובות ביותר

הדרישות	תכונות הבדים	הערות
הרגשת נוחות	א. מוליכות חום ב. כושר ספיגה	להלבשה צמודה לגוף דרושה גמישות מוגברת
צורת הטיפול	א. חוזק עמידות בשחיקה ב. עמידות בחום ובאור ג. עמידות בחומרי ניקוי	גורם נוסף הוא יציבות צבע הבד
מצב תקין של הבגד בזמן השימוש	מידת התכווצות במצב רטוב, מידת הקימוט והגמישות	גורם נוסף הוא יציבות צבע הבד

הנתונים הרשומים בטבלה מצביעים על כך שיצרן הבגד חייב להתחשב בתכונות השונות של הבד כדי להתאים אותו לפריטי לבוש נתונים.

להקניית **הרגשה נוחה** ללובש הבגד צריך לדעת את מידת הספיגה ומוליכות חום של הבד. לביגוד צמוד לגוף חשובה גם מידת הגמישות.

הדרישות להרגשה נוחה משתנות בהתאם לעונות השנה וסוג הבגד: לאימונית בעונת הקיץ - מתאים בד המוליך חום וסופג היטב לחות; למעיל רוח וגשם - בד שדוחה מים (כמעט אינו סופג לחות). בשני המקרים חייבים להעריך את מידת הספיגות – לאימונית ספיגה מוגברת, ולמעיל גשם – ספיגה מועטה ביותר.

כדי להעריך **עמידות בבלאי** של הבגד דרוש מידע על מספר רב של תכונות הבד. בלאי הבגד תלוי בייעוד ובתנאי השימוש בו, כך לדוגמה - למדים דרוש בד עמיד במיוחד בבלאי, תכונה זו פחות חשובה להלבשה אופנתית לנשים.

המודעות כיום לרכישת **ביגוד שקל לטפל** בו, דורשת בדים העונים על הציפיות. השיקולים לבחירת צורת הטיפול תלויים גם הם בסוג ובייעוד הבגד: להלבשה יום יומית ובמיוחד לבגדי ילדים דרושים בדים עמידים לתנאי כביסה מאומצת. "לחליפות מחויטות" מעדיפים ניקוי יבש.

העדפת ניקוי יבש לפריטי הלבשה אלה נובעת משתי סיבות עיקריות:

סיבה ראשונה - העובדה שמעילים ובלייזרים מורכבים מבד עליון ובד לבטנה, וכל אחד מהם מתכווץ במידה שונה בכביסה, גורמת לעיוות מראה הבגד. הסיבה השנייה היא שהטיפול בפריטים אלה מתבצע לעתים רחוקות, ולכן מחיר הטיפול אינו משפיע על החלטת הלובש אם למסור את המעיל או הבלייזר לניקוי יבש.

תכונות הבד הקשורות **לצורת השימוש** משפיעות גם הן על מראה הבגד בזמן השימוש. שינויים בבד יכולים להופיע עקב מתיחתו במיוחד בסביבת הברכיים – יופיעו בליטות שנעלמות רק אם בד המכנסיים מספיק גמיש.

תכונות הבד תלויות בהרכב הסיבים וגם במבנה האריג או הסריג ובאשפרת בדים אלה. המרכיבים העיקריים הקובעים את מבנה האריג הם מבנה החוטים, צפיפות החוטים וחיבור האריגה. כל שלושת המרכיבים משפיעים על המראה ועל תכונות האריג.

שיטות זיהוי מהיר של מקור והרכב הסיב

כיום קיים מבחר גדול של סיבים שונים, משום שבנוסף לסיבים טבעיים משתמשים בכמויות גדולות גם בסיבים עשויים בידי אדם.

לאותה המטרה של שימוש מציעים חוטים מכותנה וחוטים סינתטיים, בדים מצמר ובדים דומים לו במראה, אבל מיוצרים מסיבים סינתטיים, אריגים לחולצות ממשי ואריגים דומים מוויסקוזה או סיבים סינתטיים. רב גם השימוש במוצרים שמכילים תערובות סיבים שונות. למרות המראה הדומה, התכונות של המוצרים משתנות בהתאם לשוני בהרכב הסיבים. הבדל זה משפיע גם על השימוש והטיפול במוצר.

כדי להקל על הצרכן קיים חוק הדורש מהיצרן לצרף תווית ולרשום בה את סוג הסיב שממנו מיוצר הבד.

אם מידע זה אינו מופיע על המוצר, או שהצרכן רוצה לבדוק עד כמה הנתונים הם נכונים, אפשר לבדוק זאת באמצעים פשוטים ולזהות את מרכיבי הסיבים שמהם עשויים הבדים או החוטים.

אחת השיטות הפשוטות ביותר היא באמצעות שריפה של דוגמה קטנה מהחוט או הבד והערכת תוצאותיה על ידי בדיקת תוצאות השריפה. **מבחנית השריפה ההתנהגות של הסיבים שונה לכל אחת מהקבוצות.** הבדיקה מתבצעת תוך כדי התייחסות לשלושת הנתונים הבאים:

- א. מהירות התפשטות הלהבה.
- ב. הריח שנותר בעת השריפה.
- ג. מראם ודרגת ההתפוררות של שרידי השריפה.

כאשר סיבים מהצומח שאליהם משתייכים הכותנה, הפשתן והיוטה, נשרפים:

- א. השריפה מהירה והלהבה מתפשטת - כדי להפסיק אותה, יש לכבות.
- ב. הריח שנוצר דומה לריח של נייר שרוף. הסיבה היא שגם הנייר מיוצר מתאית. **תאית** הוא החומר הכימי שרוב הצמחים מכילים בכמויות גדולות כולל העץ.
- ג. שרידי החוטים או הבד שנשארים אחרי שכיבו את הלהבה, מתפוררים בקלות.

כאשר סיבים מהחי שאליהם משתייכים הצמר והמשי הטבעי, נשרפים:

- א. מהירות השריפה יחסית איטית והלהבה אינה מתפשטת.
- ב. הריח בעת השריפה דומה לריח של שיער שרוף או נוצות שרופות, שהם המרכיב העיקרי של גוף בעלי החיים המכיל **חלבון**.
- ג. השרידים השרופים נראים כמו בועה כהה נפוחה, אבל במגע ושפשוף מתפוררים בקלות.

סיבים סינתטיים למיניהם

כאשר פוליאמיד-ניילון, פוליאסטר - דקרון, טרילין, דיאולן, פוליאקריל-אקריל, אורלון, טרווירה, נשרפים:

- א. מהירות השריפה איטית יותר מאשר של הכותנה, וחלק מהסיבים הסינתטיים מעלים עשן שחור בשעת השריפה.
- ב. הריח דומה לריח של חומרים פלסטיים שרופים. הסיבה היא שגם חומרים פלסטיים מיוצרים במפעלים מתרובות שהאדם מייצר אותם, **מנפט או פחם**. תרכובות אלה נקראות פולימרים סינתטיים.
- ג. בשעת השריפה החוטים או הבד הסינתטי מתכווצים, בהתחלה הם הופכים לחומר נוזלי סמיך. אחרי הקירור החומר נקרש והופך מנוזלי למוצק. שרידי השריפה הם גוש קשה לפירוק.

סיבים מתאית מחודשת – הוויסקוזה וסיבים פולינזיים (מודל):

סיבים מתאית מחודשת נשרפים כמו כותנה. הסיבה היא שהרכבם הכימי זהה להרכב הכותנה. גם הוויסקוזה מורכבת מתאית. התאית שממנה מייצרים מופקת בעיקר מעצי אשוח. מוצרי וויסקוזה הדומים במראם למוצרי "משי" - קל להבחין בינם לבין מוצרי כותנה, כי הסיבים המרכיבים אותם הם סיבים ארוכים מאוד. לעומת זאת קשה לזהות ולהבחין בין מוצרי וויסקוזה לבין מוצרי כותנה כשהם מיוצרים מסיבי וויסקוזה קצוצים הדומים במראם ובצורתם לסיבי כותנה. חשוב לציין שבבדיקה באמצעות השריפה לא ניתן להבדיל בין כותנה לוויסקוזה.

**לצפייה במגוון סוגי בדים
בחרו במדור ה"קטלוג"**

[/http://www.ktex.co.il](http://www.ktex.co.il)